

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽELDYNŲ ĮSTATYMO NR. X-1241 2, 3, 9, 10, 14, 15, 16, 18,
19 IR 20 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII P-1675“ PROJEKTO“
(TAP NR. 18-1426; TAIS NR. 18-8573(2))**

2018-09-13

Nr. NV-2414

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija (AM).

2. Projekto tikslas – iš esmės pritarti Seimo narių K. Bacvinkos ir K. Mažeikos pateiktam Želdynų įstatymo pakeitimo įstatymo projektui, kartu pateikiant pasiūlymus tobulinti projektą.

Įstatymo pakeitimo projektu siūloma:

- Įstatyme nustatyti detalius saugotinių ir nesaugotinių želdinių kriterijus (pvz. saugotini - auga bendrojo naudojimo valstybinėje žemėje, auga privačioje valdoje ir privačioje namų valdoje, auga miestų ir miestelių teritorijoje, yra kaimo teritorijoje augantys medžiai: kietieji lapuočiai, liepos ir kadagiai; yra kaimo teritorijoje augantys medžiai: beržai, eglės ir pušys, kurių skersmuo 1,3 metro aukštyje yra didesnis kaip 20 centimetrų arba kurių kelmo skersmuo yra 30 centimetrų; yra deklaruotuose laukuose augantys medžiai: ąžuolai, uosiai, klevai, liepos, gluosniai, guobiniai, kurių skersmuo 1,3 metro aukštyje yra didesnis kaip 16 centimetrų).
- Medžių kirtimui, genėjimui ar tvarkymo darbams leidimus išduoti pagal želdynų svarbą, išskiriant juos į tris grupes: *vienai grupei* priklausytų neatlygintinai kertami medžiai ir krūmai (audrų išlaužos, sutrūniję ir gyventojams bei aplinkai pavojų keliantys medžiai); *antrai grupei* - atskiri medžiai ir krūmai, kurių šalinimui leidimus, kaip ir dabar, išduotų savivaldybės administracija; *trečiai grupei* - ekologiniu, istoriniu atžvilgiu visuomenei svarbūs želdynai (įvertinimą atliktų nepriklausomi ekspertai) dėl kurių pertvarkymo turėtų spręsti prie savivaldybės įkurta želdynų ir želdinių apsaugos ir priežiūros komisija, suderinusi sprendinius su suinteresuotos visuomenės dauguma.
- Užtikrinti visuomenės informavimą ir galimybę visuomenei dalyvauti želdinių projektu svarstyme. Savivaldybė privalėtų informuoti visuomenę apie želdynų ir želdinių tvarkymo darbus iki leidimo išdavimo.
- Atskirti savivaldos ir kontroliuojančių institucijų pareigas ir atsakomybę. AM numatoma pareiga kontroliuoti želdynų tvarkymą (vykdyti leidimų saugotinių želdinių kirtimo, persodinimo ar kitokio pašalinimo, tvarkymo darbams atlikti išrašymo teisėtumo valstybinę kontrolę), inventorizavimą, apskaitą, bei želdynų ir želdinių priežiūrai skirtų lėšų panaudojimą.
- Sustiprinti želdynų apsaugos klausimų sprendimą statybos projektuose ir praplėsti jų viešinimo procedūras.
- Numatyti griežtesnes želdinių inventorizacijos, duomenų kaupimo ir priežiūros funkcijas. Saugotinių želdynų ir želdinių inventorizacija baigti per 3 metus ir kartoti kas 10 metų.

3. Dabartinė situacija:

- Želdynų įstatyme nustatyta, kad saugotinių medžių ir krūmų, augančių ne miškų ūkio paskirties žemėje, kriterijus nustato ir pagal juos saugotiniams priskiria Vyriausybė AM teikimu. Vyriausybė 2008 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 206 yra nustačiusi kriterijus, pagal kuriuos medžiai ir krūmai priskiriami saugotiniams.
- Želdynų įstatyme numatyta, kad želdynų ir želdinių apsaugos valstybinę kontrolę vykdo AM ir jos įgaliotos institucijos. Vadovaujantis Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 6 straipsniu, aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdo Aplinkos apsaugos departamentas.

- Pagal Želdynų įstatymo nuostatas AM koordinuoja želdynų ir želdinių inventorizavimą, apskaitą, želdinių būklės stebėseną, duomenų apie želdynus, želdinius bazių kūrimą, teikia metodinę paramą, o savivaldybės vykdo želdynų apsaugos, tvarkymo, kūrimo, veisimo valdymą. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad AM apsiribojimas tik koordinavimu neužtikrina reikiamos kontrolės želdynų apsaugoje.
- Šiuo metu savivaldybės administracija leidimus medžių kirtimui, genėjimui išduoda savo nuožiūra arba derindama su visuomeniniais pagrindais veikiančia želdynų ir želdinių apsaugos ir priežiūros komisija, kurioje dažniausiai yra ir Aplinkos apsaugos departamento atstovas. Aplinkos apsaugos departamentas dalyvauja ir priimant sprendimus dėl leidimų išdavimo ir vėliau kontroliuojant. Nėra pakankamai užtikrinamas sprendimų viešinimas, derinimas su visuomene.
- Nors dabar galiojantis įstatymas numato, kad želdinius privaloma inventorizuoti, tačiau praktikoje šis procesas vyksta lėtai arba kai kuriose savivaldybėse nėra įgyvendinamas. Todėl, kai želdiniai dėl savavališkų paskatų yra sunaikinami, nėra galimybių tai įvertinti ir pareikalauti atsakomybės.

4. Projekto esmė – siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui ir kartu pateikti šias pastabas:

- **Neaišku kokiais kriterijais vadovaujantis būtų įvertinama ir nustatoma visuomeninė želdyno svarba dendrologiniu, istoriniu, ekologiniu požiūriu** ir kokios srities ekspertas tai nustatytų. Atsižvelgiant į Paslaugų įstatymo nuostatas (leidimų išdavimo, panaikinimo esminiai reikalavimai nustatomi įstatymais) siūlytina įstatyme **numatyti reikalavimus nepriklausomiems ekspertams, želdynų kūrimo ir tvarkymo projektų rengimo vadovams ir specialistams**.
- Siūloma **atsisakyti įstatymo pakeitimo, kuriuo AM numatoma pareiga kontroliuoti (šiuo metu koordinuoja) želdynų inventorizavimą, apskaitą, želdinių būklės stebėseną, duomenų bazių kūrimą, vykdyti leidimų saugotinių želdinių kirtimo, persodinimo ar kitokio pašalinimo, tvarkymo darbams atlikti išrašymo teisėtumo valstybinę kontrolę**.
- Siūloma įstatyme **nustatyti tik bendro pobūdžio nuostatas dėl želdinių priskyrimo saugotiniams**, kurios būtų detalizuojamos poįstatyminiu teisės aktu. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad įstatymai nustato tik bendro pobūdžio taisykles.
- Siūloma **atsisakyti nuostatos, kad leidimai kirsti, pertvarkyti saugotinus želdynus ar želdinius išduodami tik atlikus želdinių inventorizaciją ir duomenis suvedus į duomenų bazę**, nes toks ribojimas neproporcingai apribotų privačių asmenų teises, kadangi, savivaldybės teritorijoje esančių želdynų ir želdinių inventorizavimą ir apskaitą organizuoja bei jų duomenų bazes tvarko savivaldybės, be to, minėta asmenų teises ribojanti aplinkybė nėra apibrėžta laike.
- Siūloma **atsisakyti įpareigojimo** želdynų ir želdinių valdytojams ir savininkams **leisti** atsakingų institucijų **specialistams atlikti želdinių inventorizaciją**, kaip ne šio įstatymo reglamentavimo dalyko.
- Įstatymo projekte numatyta, kad projektų vadovai, atestuoti specialistai prisiima atsakomybę už tai, kad želdynų kūrimo, tvarkymo projektai būtų rengiami ir įgyvendinami laikantis teisės aktų nuostatų, atsižvelgiant į tai **siūloma atitinkamai papildyti Administracinių nusižengimų kodeksą**.
- Atsižvelgiant į tai, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdo Aplinkos apsaugos departamentas, siūloma įstatymo projekte nurodyti, kad želdynų ir želdinių apsaugos valstybinę kontrolę vykdo AM įgaliotos institucijos (*šiuo metu 27 str. 1 dalyje nurodyta, kad valstybinę kontrolę vykdo AM ir jos įgaliotos institucijos*).
- Siūloma suvienodinti sąvokas bei viena kitai prieštaraujančias nuostatas (pvz. įstatymo 26 str. nurodyta, kad AM nustato Želdinių atkuriamosios vertės nustatymo metodiką ir vertės įkainius, tuo tarpu projektu keičiamo įstatymo 10 str. 1 d. 5 p. numatoma, kad savivaldybės nustato želdinių atkuriamąją vertę).

5. Derinimas – projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos (dalis pastabų buvo nesusijusios su teikiamu projektu) pateiktas pastabas.

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatom – projektas susijęs su Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimu Žmogui ir gamtai palankios žaliosios infrastruktūros politikos srityje (89 punktas).

Vyriausybės išvada Seimui turėjo būti pateikta iki 2018 m. birželio 27 d. (vėluoja 11 savaičių).

7. Dalykinio vertinimo išvada – siūlytume Vyriausybės išvados projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime.

Manome, kad argumentai dėl kurių siūloma atsisakyti įstatymo pakeitimo, kuriuo AM numatoma pareiga kontroliuoti želdynų inventorizavimą, apskaitą, želdinių būklės stebėseną, duomenų apie želdynus bazių kūrimą, vykdyti leidimų saugotinių želdinių kirtimo, persodinimo ar kitokio pašalinimo, tvarkymo darbams atlikti išrašymo teisėtumo valstybinę kontrolę, yra nepakankami. AM siūlo tik patikslinti įstatymo 27 straipsnio 1 dalį, nurodant, kad želdynų ir želdinių apsaugos valstybinę kontrolę vykdo AM įgaliotos institucijos (*šiuo metu galiojančio įstatymo 27 str. 1 dalyje nurodyta, kad valstybinę kontrolę vykdo AM ir jos įgaliotos institucijos*).

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu viešojoje erdvėje didėja visuomenės susirūpinimas dėl nepatenkinamos padėties želdinių tvarkymo srityje, todėl siūlytume Aplinkos ministerijai įvertinti kylančias želdinių ir želdynų tvarkymo problemas ir peržiūrėti įstatymais savivaldybėms suteiktą kompetenciją dėl sprendimų priėmimo tvarkant želdinius ir želdynus.

Atsižvelgiant į tai, kad siūloma atsisakyti įpareigojimo želdynų ir želdinių valdytojams ir savininkams leisti atsakingų institucijų specialistams atlikti želdinių inventorizaciją, kaip ne šio įstatymo reglamentavimo dalyko, siūlytume nurodyti kokiam teisės akte toks įpareigojimas turėtų atsirasti.

Siūlytina gauti Švietimo ir mokslo ministerijos išvadą, atsižvelgiant į tai, kad Vyriausybės išvados 4 punkte formuluojamas pasiūlymas dėl Įstatymo projekto atitikties Švietimo įstatymo 2 straipsnio 3 ir 19 dalyse apibrėžtoms formaliojo ir neformaliojo švietimo sąvokoms (daroma išvada, kad tik formalusis švietimas siejamas su kvalifikacijos įgijimu ar kompetencijos, reikalingos įstatymų reglamentuojamam darbui ar funkcijoms atlikti, pripažinimu) ir siūloma tikslinti projekto 3 straipsniu keičiamo įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 4 punktą, nurodant, kad AM koordinuoja tik formalųjį mokymą.